

تفاوت‌های جذاب و تصاویر خارق‌العاده

برترین‌های ادبیات کودک و نوجوان جهان،
در جایزه هانس کریستین آندرسن ۲۰۱۰

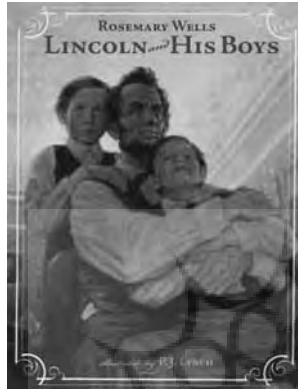
سحر ترهنده

در ادامه معرفی و تحلیل آثار تصویرگران کاندید جایزه هانس کریستین آندرسن، این بار به بررسی زندگی و کتاب‌های دو تصویرگر، با آثاری بسیار متفاوت می‌پردازیم. تصویرگر منتخب ایرلند، پاتریک جیمز لینچ^۱ با آثاری کلاسیک، طراحی‌هایی زبردستانه و جزئیاتی خیره‌کننده و تصویرگر برتر اسلواکی، اسوتلان یوناکوویچ^۲ با تصاویری فراواقعی، طنزگونه و عمیقاً بیانگرا و مدرن. در تکمیل این مطلب و برای آشنایی بیشتر با تصویرگران و نویسندگان برتر جهان، می‌توانید به سایت فارسی آندرسن (www.chlhistory.org/andersen) مراجعه کنید.

پاتریک جیمز لینچ

پی. جی. لینچ، در سال ۱۹۶۲ میلادی، در بلفاست به دنیا آمد. او کوچک‌ترین فرد خانواده‌ای با پنج فرزند بود. از دوران کودکی به هنر و نقاشی علاقه فراوانی نشان می‌داد و بیشتر اوقات فراغت خود را در کلاس هنر می‌گذراند. بنا بر گفته او، بلفاست دهه ۷۰، محلی «ترسناک» برای رشد یک نوجوان بود، و او از کتاب‌خوانی و طراحی برای فرار از این ترس‌ها استفاده می‌کرد. «تعطیلات در مزرعه خانوادگی مادرم برای من، برادرها و خواهرم بسیار مهم بود. تعطیلات، در اصل کلمه درستی نیست چراکه ما از روز اول ورودمان تا آخرین روز در مزرعه به سختی کار می‌کردیم. اما همه ما عاشق این زمان‌ها بودیم! مادرم به خصوص، به طراحی تشویقم می‌کرد. مطمئن بودم که غرق شدن در کتاب‌ها، حروف، تصاویر و کلمات کوچکی که صفحات را تشکیل می‌دادند، روشی عالی برای فرار از اتفاقات وحشتناکی بود که در دنیای واقعی و ایرلند رخ می‌دادند.» لینچ پس از تحصیل در مدرسه بلفاست، در سال ۱۹۸۴ از کالج هنر برایتون، جایی که تحت آموزش‌های ارزنده ریموند بریجز قرار داشت، فارغ التحصیل شد. در حین تحصیل، در نمایشگاهی دانشجویی شرکت کرد که نتیجه آن همکاری در ساخت کتاب «کیسه‌ای از مهتاب»^۳ (۱۹۸۶) بود. این کتاب مجموعه‌ای است از افسانه‌های موجود در انگلستان و ولز که آلان گارنر جمع‌آوری و تدوین آن را بر عهده داشته است. لینچ برای تصویرسازی این کتاب، جایزه «مادر غازه» را دریافت کرد که هر سال به «جذاب‌ترین و هیجان‌انگیزترین تصویرگر جدید در دنیای کتاب کودک انگلستان» تعلق می‌گیرد. کتاب دیگر لینچ، «معجزه کریسمس جاناتان تومی»^۴، مدال کیت گرین‌وی را به خود اختصاص داد. او بعدها این مدال را مجدداً برای تصویر کتاب «زمانی که جسی از آن سوی دریاها آمد»^۵ به دست آورد. آثار او تاکنون بسیاری از جوایز داخلی و خارجی را به خود اختصاص داده و در بسیاری از کشورها به چاپ رسیده‌اند. لینچ علاوه بر تصویرگری کتاب به طراحی پوستر و تمبر پرداخته و همچنین طی سالیان، به کار و تجربه به عنوان نقاش چهره‌پرداز ادامه داده است. او در حال حاضر به همراه همسر و سه فرزندش در دوبلین زندگی می‌کند.

نقطه نظرات و تحلیل آثار:

لینچ خود در رابطه با تصاویر کتاب‌هایش می‌گوید: «پس از ۲۵ سال تصویرگری کتاب کودک، هنوز هم از چالش‌های خلق تصاویری که بتوانند داستانی را بیان کنند به هیجان آمده و لذت می‌برم. تکنیک‌هایی که اکنون استفاده می‌کنم نسبت به سالیان قبل، زمانی که تصویرگری را تازه شروع کرده بودم، بسیار متنوع‌تر است. حال به جای استفاده از مرکب و آبرنگ، بیشتر از رنگ روغن برای ساخت تصاویرم و برخی مواقع از کامپیوتر برای اضافه کردن جزئیات استفاده می‌کنم. اما با هر مواد و مصالحی که کار کنم، برای من طراحی اهمیت اول را دارد. من هنوز هم مانند روزهای اول کارم یا حتی بیشتر از آن زمان، طراحی می‌کنم؛ چرا که این کار به من کمک می‌کند تا تکنیک و سبک‌ام را تقویت کنم. مهم‌تر این که من عاشق طراحی کردن هستم.»

با گذشت سالیان و به دنیا آمدن فرزندانم احترام و علاقه‌ای ویژه به کتاب‌های تصویری یافته‌ام. داشتن کودک به من امکان داد تا جادوی کتاب‌های تصویری را از نزدیک درک کنم. این ادراک به کارهای من جهت‌های جدید و ارزشمندی داده است. گاهی اوقات به کتاب‌هایی که در این سال‌ها تصویرگری کرده‌ام نگاه می‌کنم، کتاب‌هایی را می‌بینم که برخی از خلاق‌ترین و معروف‌ترین نویسندگان قدیم و جدید ادبیات کودک خلق‌شان کرده‌اند. کتاب‌هایی که درباره عشق، از دست دادن، مرگ و زندگی هستند. ولی بیش از هر چیز به آینده چشم دوخته‌ام، به کتاب‌های بعدی، به طراحی‌های بعدی و به چالش‌های جدید.»

از ۲۵ سال گذشته تا کنون، یعنی دقیقاً از زمانی که نخستین کتاب‌های لینچ به چاپ رسیده است، او توانسته احترام و اعتباری ملی و جهانی کسب کند. نکته مهم در آثار او توجه بسیار به جزئیات است. تفاوتی نمی‌کند که تکنیک و متریال مورد استفاده او چه باشد، او توجه‌ای جدی به جزئیات، تعهدی عمیق به درستی و صداقت در کار و میل بالایی به پرداخت همه جانبه به موضوع دارد. آثار او هیچ‌گاه تنها تکرار کننده متن نیستند. او توانسته است روش‌های بی‌نظیری بیابد تا به آرامی در لایه‌های زیرین متن نفوذ کرده و نشان دهد که در اصل چه چیزی در حال وقوع است. تصاویر کتاب‌های او غالباً هم‌نوا و تکمیل کننده متن هستند، به گونه‌ای که اگر تصاویر نباشند، روایت داستانی دچار خلاء می‌شود. این همراهی عمیق میان متن و تصاویر تا روی جلد آثار لینچ نیز ادامه دارد.

پی. جی. لینچ قابلیت عجیبی در خلق صحنه‌های رویایی و وحشت‌آور با پرداختن به عناصری دارد که در نگاه اول دیده نمی‌شوند، بلکه حس می‌شوند. او در طراحی و استفاده از آبرنگ تجریدی خیره کننده دارد. در آثار او زاویه دیدهای متفاوت و پرسپکتیوهای خلاقانه و بدیع دیده می‌شوند. او داستان‌های برخی از معروف‌ترین نویسندگان کتاب کودک جهان را به

تصویر کشیده است. پرداختن و دست و پنجه نرم کردن با آثاری بسیار معروف و شناخته شده، به خودی خود تلاشی دشوار است. اما او توانسته این کار را به زیبایی انجام دهد و کودکان و نوجوانان را به بهترین شکل با ادبیات کلاسیک جهان آشنا سازد. نخستین داستان هانس کریستین آندرسن که پی. جی آن را در سال ۱۹۹۱ تصویرگری کرد *The Steadfast Tin Soldier* نام داشت. در این کتاب تصویر سرباز کوچکی که از پنجره به خیابان پرتاب می‌شود، صحنه‌ای است که هیچ‌گاه از خاطر مخاطب پاک نخواهد شد. کتاب بعدی، *ملکه برف‌ها* نیز داستانی برگرفته از مجموعه آثار آندرسن است. تصاویر این کتاب نیز چونان آثار گذشته توانسته است به درستی ذهنیات و روحیات موجود در داستان‌های آندرسن را به نمایش گذارد. لینچ در سال ۲۰۰۶ نیز داستان سرود کریسمس نوشته چارلز دیکنز را به زیبایی تمام به تصویر کشید.

استفاده لینچ از نور برای معطوف کردن توجه مخاطب به آنچه او می‌خواهد، امری است که در اکثر آثارش وجود دارد و نشان دهنده ذهنی خلاق و هنرمندانه است. جین دونان، یکی از متخصصین کتاب‌های تصویری درباره کتاب (۱۹۹۴) *Catkin* (داستان معروف آنتونیا باربر، افسانه کودکی که توسط آدم‌های کوچک به دنیای پریان برده می‌شود) و تصاویر لینچ می‌گوید: «کتاب باربر به دلیل توجه خلاقانه تصویرگر به نور، مثال زدنی و جالب توجه است. صفحات این کتاب با نورهایی از جنس متفاوت تزئین شده‌اند؛ نور خورشید که بر روی گریه کوچک در باغچه می‌تابد، نور شعله‌های آتش که بر روی چهره پدر و مادری که تازه پی به برده شدن فرزندشان برده‌اند بازتاب یافته و نور دنیای زیرین، دنیای غریب پریان.»

لینچ علاوه بر کار بر روی ادبیات کلاسیک در برخی از آثارش به آمریکای قدیم نیز پرداخته است. آثاری چون هدیه مگی^۲ (۲۰۰۸)، لینکلن و پسرانش^۳ (۲۰۰۹) و دست‌ها^۴ (۲۰۰۹). پی. جی فردی بسیار جدی و عمیقاً معتقد به پژوهش و تحقیق پیش از شروع هر نوع کار تصویرگری است. خواه این پژوهش در رابطه با پوشش و جنگ افزارهای دوره‌ای از ایرلند قدیم باشد یا درباره لندن دوران دیکنز و آمریکای قرن نوزدهم. نکته مهم در آثار او دقت و قابلیت بالای تک تک تصاویر است. هر کدام از تصاویر به تنهایی مانند تابلوی نقاشی عمل می‌کند، تابلوهایی که در کنار هم داستانی را به زیبایی روایت کرده و کتابی بی‌بدیل خلق می‌کنند.

تصاویر لینچ مملو از چهره‌های واقعی، مناظری قابل شناسایی، حس‌هایی انسانی و نور و تاریکی‌هایی بدیع، سنتی اما پر هیجان و خلاقانه‌اند. تصاویری که نشان از پشتکار و نبوغ تصویرگرشان دارند. او غالباً برای طراحی‌هایش از مدل زنده و یا عکس استفاده کرده و تصاویری بسیار طبیعی و زنده خلق می‌کند. تصاویری که عمیقاً داستانی و روایتگرند. او فردی است که سنت‌های طراحی و تصویرگری را به خوبی آموخته و از آن‌ها با روش‌های جدید استفاده می‌کند. او خود در رابطه با شیوه تصویرگری کتاب‌هایش می‌گوید: «پس از مطالعه عمیق و چندباره متن فرایند پژوهش و طراحی‌های اولیه آغاز می‌شود. طراحی‌های ابتدایی عموماً با مداد بر روی ورق‌های طراحی متفاوت شکل می‌گیرند. بیشتر تصمیمات مهم در رابطه با شکل و ترکیب صفحات در مرحله طراحی‌های سریع اولیه گرفته می‌شوند. و پس از آن مرحله طولانی و لذت‌بخش، نقاشی و اضافه کردن جزئیات آغاز می‌شود.»

لینچ در مصاحبه‌ای عنوان می‌کند که بر حسب علاقه بسیار به آثار دیکنز، همواره دوست داشته تا کتابی از او را به تصویر کشد. به همین دلیل به صورت تفریحی تعدادی تصویر برای کتاب سرود کریسمس کشیده و پس از چندی تصاویر را به ناشر کارهایش نشان می‌دهد. ناشر تحت تأثیر زیبایی تصاویر، او را تشویق به جدی گرفتن کار و خلق تصاویر بیشتر می‌کند. نتیجه کار کتابی جذاب با رنگ‌هایی غنی، جزئیاتی عمیق و فضایی تأثیرگذار است. جایی که در آن لندن دوران دیکنز و روح کریسمس حضوری چشمگیر دارند. بافت در تصاویر لینچ، تأثیری جدی دارد؛ چروک روی چهره و دست‌ها، مو

و پوست حیوانات متفاوت، سنگ فرش‌ها و بافت‌های گوناگون درختان چنان شخصیت منحصر به فردی به آثار او داده‌اند که بیننده در نگاه نخست، خالق تصاویر را شناسایی و با تصاویر به صورتی پویا درگیر می‌شود. دنیای تصاویر لینچ در بین تضاد میان تاریکی و روشنایی شکل گرفته‌اند.

آرتور رکهام^۱ یکی از افرادی است که لینچ در ابتدای کار تصویرگری تحت تأثیرش قرار گرفت، این تأثیر تا امروز نیز در آثار او دیده می‌شود. هر دو هنرمند به تصاویر پرکار با جزئیات فراوان علاقه داشته و در آثار هر دو می‌توان تضاد میان فیگورهای زشت و کریه در برابر چهره و اندام‌های زیبا (برای ایجاد تاکید بر روی بخش فراواقعی و جادویی متن) را مشاهده کرد. او هم چنین به آثار تعداد دیگری از تصویرگران نیز علاقه‌مند است، تصویرگرانی چون آنتونی براون و آنجلا بارت. ادموند دولاس، مکسفیلد پَریش و نورمن راکول از دیگر هنرمندانی هستند که لینچ تحت تأثیر آنان است. او در برخی آثار اولیه‌اش از روش نقاشان پیش رافائلی برای نشان دادن عشق جسمی و روحی بهره جسته و در برخی از تصاویرش نیز ملهم از سبک نقاشی رمانتیک اروپایی، عواطف عمیق انسانی را بدون در افتادن به ورطهٔ احساساتی‌گری به تصویر کشیده است.

لینچ با وجود ۲۵ سال تصویرگری به صورت حرفه‌ای، حدود بیست کتاب چاپ شده دارد. در واقع به دلیل دقت زیاد و زمان بسیاری که برای خلق آثارش می‌گذارد، سالی تنها یک کتاب به چاپ می‌رساند. میزان دقت و وسواس او را در تحقیق، در توضیحی که دربارهٔ شکل‌گیری کتاب لینکلن و پسرانش داده می‌توان دریافت: «برای تحقیق و طراحی این کتاب به محل زندگی لینکلن یعنی آمریکا (شهر اسپرینگفیلد، ایالت ایلینویز) سفر کردم. من همواره دلم می‌خواهد تا تحقیقات و پژوهشی کامل برای هر کتابم انجام دهم. این امر به معنای سفرهای فراوان به کشورها و مکان‌های متفاوت در طول سالیان است. برای بسیاری از طراحان تیز کردن مداد و خرید کاغذ نقطهٔ شروع کار است، ولی برای من تحقیق و پژوهش روزها و ماه‌ها طول می‌کشد و این نقطهٔ شروع کار من است. من علاقهٔ فراوانی به موزه‌هایی دارم که فضا، معماری و حال و هوای دوران‌های تاریخی متفاوت را به نمایش می‌گذارند. به همین دلیل برای تحقیق به خانهٔ لینکلن رفتم. خوشبختانه این خانه به همان شکل قدیمی حفظ شده است و دیدن آن ایده‌های فراوانی برای کار به من داد.»

لینچ کتاب‌های را تصویرگری کرده است که خود آن‌ها نوشته، با این حال او در انتخاب متن بسیار سخت‌گیر است و زمان و انرژی زیادی برای خواندن و انتخاب متنی مورد علاقه و متناسب با سبک کارش صرف می‌کند. تصاویر لینچ هرچند فضایی فانتزی و رویاگون را به نمایش می‌گذارند، ولی عمیقاً ریشه در دنیای واقعیت دارند. او خود در این باره می‌گوید: «به نظر من زمانی که تلاش می‌کنید عناصر و دنیایی فانتزی را به نمایش بگذارید، بسیار مهم است که چهره‌ها و اندام شخصیت‌ها به گونه‌ای باشند که گویی در اصل در دنیای واقعی نفس می‌کشند و مکان‌ها را به گونه‌ای طراحی کنید که گویی مکانی واقعی و کاملاً آشنا است. اگر برای نمونه در یک فریم، خانه‌ای را بسیار واقعی و با جزئیات فراوان بکشید به طوری که برای بیننده ملموس و باورپذیر باشد، آن‌گاه می‌توانید نشان دهید که مردی در کنار خانه با خرسی بزرگ در حال صحبت کردن است، بیننده این را نیز باور خواهد کرد.»

پی. جی. لینچ، هنرمندی است با رویکردها و شیوهٔ کار کلاسیک، کسی که می‌تواند داستان‌ها و مضامین عالی را انتخاب کرده و آن‌ها را به بهترین شکل به نمایش بصری در آورد. در عین جدی بودن عناصری طنز گونه با ظرافت تمام در آثارش وجود دارند که باعث می‌شود تا مخاطب جذب تصاویر شده و برای درک تمامی جزئیات و مفاهیم موجود در آن‌ها مدت‌ها به تصاویر خیره شده یا بارها به صفحات کتاب بازگردد. لینچ تصویرگر دنیای جادویی داستان‌های پریان و افسانه‌های قدیمی است. با کتاب‌های او مخاطب وارد دنیای پریان می‌شود و رویا می‌بیند؛ رویاهایی به یادماندنی و منحصر به فرد.

اسوتلان یوناکوویچ

اسوتلان یوناکوویچ، در ۲۳ ژانویه ۱۹۶۱، در زاگرب به دنیا آمد. در سال ۱۹۸۵ از آکادمی di Belle Arti di Brera میلان به عنوان مجسمه‌ساز فارغ‌التحصیل شد. پس از چندی علاقه فراوانی به تصویرگری احساس کرد و با ماندن و کار در استودیو Cite Internationale des Arts پاریس به عنوان تصویرگری فرانسوی شناخته شد. او متن اولین کتابی را که تصویر کرد خود نگاشته و به چاپ رسانید. از آن پس تا کنون، برای تعداد بسیاری کتاب، پوستر و کارت پستال تصویرسازی و طراحی کرده است. همچنین به عنوان مجسمه‌ساز و نقاش به فعالیت خود ادامه داده و جوایز ملی و جهانی بسیاری نیز به دست آورده است. تصاویر او را می‌توان در اغلب نمایشگاه‌های مهم جهان یافت. کتاب‌هایی را که او نوشته و تصویرگری کرده است در بیش از بیست کشور (مانند آمریکا، ژاپن، مکزیک، تایوان، اسپانیا و...) به چاپ رسیده و به زبان‌های متفاوتی نیز ترجمه شده‌اند. او تا کنون نمایشگاه‌های فردی و جمعی بسیاری در کشورهای متفاوت برگزار کرده است و امروزه جزو برترین و معروف‌ترین تصویرگران کتاب کودک کرواسی محسوب می‌شود.

یوناکوویچ به عنوان مجسمه‌ساز در ایتالیا تعلیم دید، ولی به دلیل علاقه فراوان به طراحی و تصویرگری چندی به اقامت و فعالیت در استودیوی هنری در پاریس پرداخت. هر چند او در کرواسی به دنیا آمده، زندگی و کار می‌کند ولی نخستین نمایشگاه فردی خود را در آلمان و ایتالیا برگزار کرد. او از دبیرستان تا کنون مشغول نوشتن و طراحی است. طی سالیان سبک‌ها و تکنیک‌های متفاوتی را آزموده و همواره تلاش کرده است تا برای بیان داستان یا مفهومی خاص فرم و حالتی جدید و بدیع خلق کند. او در بیست سال گذشته حدود ۳۰۰ کتاب و کتاب تصویری با زبان‌های متفاوت تصویرگری کرده است. فهرست کتاب‌های یوناکوویچ، نشان می‌دهد که او نه تنها تعداد زیادی کتاب‌های ادبی کودکان را تصویرگری کرده بلکه تعدادی کتاب تصویری، کتاب بزرگسال، کتاب‌های درسی و کتاب‌های علمی/آموزشی و همچنین طراحی و تصویرگری برای مجلات و روزنامه‌ها را در کارنامه کاری خود دارد. این گستردگی کار، نشان از میزان انعطاف‌پذیری، قدرت تصویرگری و تنوع تکنیک دارد. او تصویرگری است که هیچگاه از تجربه کردن امکانات و شیوه‌های نو و به چالش کشیدن توانایی‌هایش نمی‌هراسد.

نقطه نظرات و تحلیل آثار:

در فرم، شکل ظاهری و نوع باز شدن بسیاری از کتاب‌های یوناکوویچ، می‌توان تأثیرات ذهن یک مجسمه‌ساز را دید. بازی با شیوه باز شدن کتاب یا نوع تا خوردن جلدها و صفحات کتاب، بازی با فضا و نحوه قرارگیری تصاویر، برای بیان مفهومی خاص است. کتاب‌های او غالباً ایده‌ها و داستان‌هایی بکر و دست اول دارند. ایده‌هایی که بر پایه کنجکاوی‌ها، مشاهدات، دشواری‌ها و تجربیات شخصی او در زندگانی شکل گرفته‌اند. در اکثر آثار او موضوعات و طنزهای ظریفی نهفته‌اند که کتاب‌ها را نه تنها برای کودکان بلکه برای بزرگسالان نیز جذاب و دیدنی می‌کنند، این یکی از نکات بارز و مهم

آثار یوناکوویچ است. او از زبان هنر برای بیان حس‌های پیچیده و تضادها استفاده می‌کند. روشی که او از تصاویر برای بیان مفاهیمی خاص استفاده می‌کند بیننده را شگفت‌زده می‌کند، ولی از سوی دیگر قوه تخیل و زوایای متعدد موجود در تصاویر حواس مخاطب را برای مشاهده دقیق تحریک می‌کند.

یوناکوویچ از هنر و مهارت خود نه تنها برای تصویرسازی کتاب بلکه برای طراحی، انتخاب فرم و شکل کلی اثر، نوع حروف و صفحه‌آرایی نیز استفاده می‌کند. تصاویر کتاب‌های او در جایی متن را تفسیر می‌کنند و در جایی دیگر آزادانه آن را به چالش می‌کشند. او در کنار بسیاری از تصاویرش حس‌ها و جملاتی را برای توضیح بیشتر و بیان نقطه نظرانش اضافه می‌کند. این جملات جزو لاینفک ترکیب‌بندی تصاویر به شمار می‌آیند، نوشته‌هایی که گاه دستی‌اند و گاه بریده شده از روزنامه، نامه‌های قدیمی یا حتی بلیط‌های باطله. رابطه میان متن و تصاویر در کتاب‌هایی که یوناکوویچ خود نویسنده و تصویرگر آن است بسیار عمیق‌تر و حساب شده‌تر است. آثار او از نمونه‌های قابل توجه کتاب‌های تصویری معاصر به حساب می‌آیند. یکی از کتاب‌های تصویری معروف و متفاوت او کتاب عشق زندگی‌ها را نجات می‌دهد^۱ (۲۰۰۷) است. برآستی چرا بزرگسالان علاقه‌ای عجیب به بازگشت به دوران کودکی دارند؟ این کتاب داستانی بسیار ساده دارد. دختر کوچکی به نام الی با پدرش به ماهیگیری می‌رود. اما متن و تصاویر گردش روزانه را از دو زاویه دید متفاوت روایت می‌کنند. در این کتاب تفاوت جهان بینی و درک پدر و دختر از یک روز گردش و ماهی‌گیری به نمایش گذاشته می‌شود. جالب آن که داستان‌های آنان از اتفاقات واحد به قدری متفاوت است که گویی دو داستان مختلف در دو کتاب جداگانه روایت شده است که برحسب اتفاق به هم چسبیده‌اند. شکل کتاب و نحوه باز شدن آن بسیار جالب است. کتاب از یک سوم بالا برش خورده است. قسمت کوچک بالای کتاب محلی است که داستان و وقایع روز از قول دخترک روایت می‌شود و بخش بزرگتر پایینی به روایت پدر از وقایع اختصاص دارد و تفاوت طنزآمیز این دو نوع روایت نمایانگر تفاوت دنیای کودکی و بزرگسالی است.

تصاویر کتاب‌های یوناکوویچ غالباً هیجان‌انگیز و متفاوت‌اند و مخاطب را به خود جذب کرده و به فکر او می‌دارند. از این نمونه آثار می‌توان به کتاب نقاشی «چهره حیوانات»^۲ اشاره کرد. او به عنوان هنرمندی که علاقه فراوانی به دگرگون‌سازی مفاهیم و فرم‌ها دارد، در این کتاب با آثار ماندگار و معروف نقاشان برتر جهان بازی می‌کند. کتاب، نشان دهنده احساس او به عنوان هنرمند و بخشی از خانواده بزرگ هنر است و همچنین باور او نسبت به این که تصویرگری یکی از غنی‌ترین و مهم‌ترین هنرهاست، در تصاویر این کتاب مشهود است. به عقیده او، هر کتاب تصویری یا هر کتاب مصوری، یک «نمایشگاه سیار» است. در این کتاب او با استفاده از چهره‌های معروف خلق شده توسط اساتید هنر، روشی جدید برای بیان احساسات یافته است. تحقیق و تجربه بصری یوناکوویچ در این اثر، دارای عناصر روایتگر، تقلیدهای مسخره‌آمیز و طنز و هجو است. توضیحات چهره‌ها و تصاویر بسیار خواندنی و مفرح‌اند و مملو از طنزی جدی و رسمی.

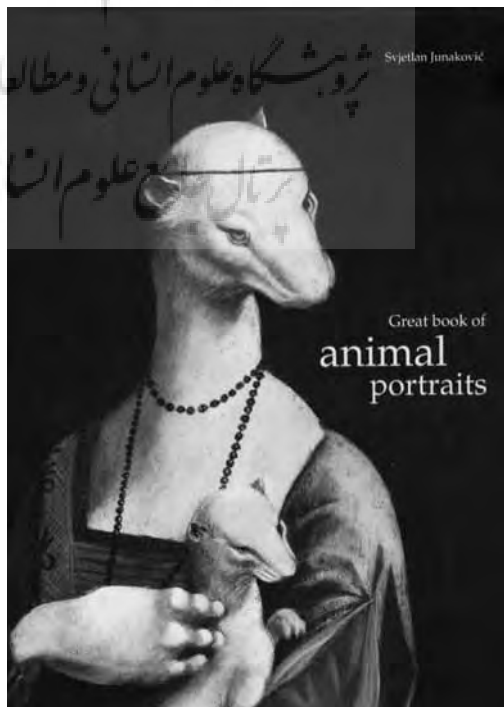
یوناکوویچ کتاب را مانند راهنمای موزه یا گالری‌های معتبر نقاشی طراحی کرده است. به طور مثال توضیچی که زیر تصویر میمون Baboon، علاوه بر سبزه تابلو و تکنیک مورد استفاده نقاش آمده، به شرح زیر است: «نقاش بزرگ هلندی، کسی که به دلیل طراحی‌های فوق‌العاده چهره‌اش بسیار معروف است، بیش از همه به خاطر نقاشی پُرتره میمونی با دستار

سرخ مشهور شده است. البته معلوم نیست چه چیزی باعث شده تا این میمون دستاری سرخ ببندد، اما به دلیل تاثیر نگاه مستقیم، قدرت طلب و هیپنوتیسم کننده‌اش، این چهره تبدیل به سیمایی رایج در تمامی مجلات هنری شده‌است. می‌گویند که بوزینه‌های زشت و درنده‌خو، با نگاه‌شان، تماشاچیان را یا می‌ترسانند یا اغوا می‌کنند، امری که باعث می‌شود تا من فکر کنم شاید این تصویر در اصل یک خودچهره نگاری باشد. البته منظورم این نیست که هنرمند واقعاً یک میمون است، تنها به نظرم او حالت چشمان میمون را به امانت گرفته تا به خود اعتبار بیشتری ببخشد...»

کتاب نشان‌دهنده جست‌وجو و تلاش او در درک نقاشی‌های گذشتگان و اعتماد به نفس بالای تصویرگر در پژوهشی آزاد در رابطه با توانایی‌ها و هنرش است. زبان تصاویر افسانه‌گون و روایتگرند اما در عین حال تفسیرهایی طنزآمیز در باره طبیعت انسانی و واقعیات دنیای معاصر ارائه می‌دهند. تصاویر بیننده را در تجربه‌ای عمیق و امکانات بصری بسیار غنی درگیر و شریک می‌کنند. تصویرگر در این کتاب از مرز خبره و ماهر بودن گذشته، او فرهنگ و ادبیات بصری خاصی را با زیبایی‌شناسی‌ای شاعرانه در اختیار بیننده قرار داده است. یوناکوویچ در این تجربه ناب توانسته از تمامی توانایی‌های خود به عنوان تصویرگر، طراح، نقاش و مجسمه‌ساز استفاده کند. با این کتاب خواننده خردسال با دنیای نقاشی و تاریخ هنر به شکلی غیر مستقیم و جذاب آشنا می‌شود. او به دلیل غنای تصاویر و گوناگونی سبکی آثارش توانسته جایگاه رفیعی میان تصویرگران معاصر به دست آورد.

یوناکوویچ هنرمندی مستعد و خلاق است. قوه تخیل شاد و قدرت بیانگرایی لجام گسیخته او، عمیقاً در مهارتش در طراحی ریشه دارد. طراحی در اصل هسته و پایه اصلی تمامی آثار اوست. برای یوناکوویچ، طراحی فرایند و تمرینی مداوم است (نوعی اعتیاد شیرین که برایش درمانی وجود ندارد). او درباره این که میان مجسمه‌سازی، نقاشی و تصویرگری کدام را ترجیح داده و در اولویت قرار می‌دهد، می‌گوید: «برای من طراحی بر همه چیز مقدم است. همیشه هم این طور بوده، حتی زمانی که بچه‌ای کوچک در مدرسه ابتدایی بودم طراحی می‌کردم. به یاد دارم که در آن زمان تلاش کردم تا با طراحی‌هایم یک فیلم کارتون بسازم. من بیشتر ایده‌های اصلی کارهایم را در زمان طراحی و از میان طراحی‌هایم می‌یابم. در واقع من به الهام‌های عجیب و غریب اعتقاد ندارم؛ من به کار سخت و تلاش فراوان معتقدم.»

او قصه‌گویی قهار و خلاق است. شیوه روایتگری و تلاش‌هایش در زمینه ادبیات، دریچه‌ای جدید به روی خوانندگان جوان کتاب‌هایش گشوده است. او به عنوان نویسنده‌ای مستقل، از جایگاه و مقامی خاص در میان هم‌عصرانش برخوردار است. یوناکوویچ ذهنی شوخ طبع و فکاهی دارد و رگه‌های این طنز را در اغلب آثار او می‌توان یافت. او خود در این باره می‌گوید: «به یاد می‌آورم روزی در موزه لور پاریس مشغول طراحی از روی مجسمه داوود بودم، به ناگاه به خود آمدم و دیدم داوود را با لباس ناپلئون کشیده‌ام، این کشف برایم حیرت‌آور و مفرح بود. هنوز هم لذتی را که از این گونه شوخی‌ها می‌بردم به یاد می‌آورم. بعدها دریافتم که در مرزبندی‌های دنیای واقعی، با طنز و جوک می‌توانم هر چیزی را به گونه‌ای که می‌خواهم نشان دهم (هر چیز و هر کسی را).»

در تصاویر یوناکوویچ دفرمه‌ها و فضا سازی‌ها بسیار آزاد و خلاقانه‌اند اما با این وجود تمام آزادی‌ها از منطقی قوی و درست پیروی می‌کنند. «زمانی که شروع به تصویرگری می‌کنم، کم کم در کار غرق می‌شوم و تصاویر و تخیلاتم آزاد و آزادتر می‌شوند. با این حال همواره تلاش می‌کنم تا تصاویرم قطعاً قابل فهم و درک باقی‌مانند. در غیر این صورت تصویرگری هدف اصلی خود را از دست می‌دهد. چیزی که من همواره سعی در به دست آوردنش دارم، خلق اعجاب و شگفتی است. همچنین وجود لطافت و بذله‌گویی در کارها برای من اهمیت فراوانی دارد.»

به عنوان یک نقاش، مجسمه‌ساز و تصویرگر، یوناکوویچ دقیقاً می‌داند که چه می‌خواهد. هنر او تماماً وابسته به موضوع و فرم است. روشنایی، آزادی، طنز، صداقت، حساسیت و احترام به قوه تخیل کودکان، علاقه به بازی کردن، تفریح، تحقیقات رسمی و تجربیات تکنیکی، بخشی از جهان بینی یوناکوویچ و دلایل اصلی موفقیت و محبوبیت او هستند.

پی‌نوشت:

- 1- Patrick James Lynch
- 2- Svjetlan Junakovic
- 3- A Bag of Moonshine
- 4- The Christmas Miracle of Jonathan Toomey
- 5- When Jessie Came Across the Sea
- 6- The Gift of the Magi
- 7- Lincoln and his Boys
- 8- Arthur Rakham
- 9- Love Saves Lives
- 10- Great Book of Animal Portraits

منابع:

۱. بخش‌هایی از نوشته فوق برگرفته از مدارک و فایل‌هایی است که از طرف نمایندگی‌های IBBY به خانم قائینی به عنوان رئیس هیئت داوران ارسال شده و ایشان با سخاوت تمام مطالب را در اختیار نگارنده قرار داده‌اند.

2. www.walker.co.uk
3. Thomson.P (November 2009) Carousel, Issue 43